

Olje og energidepartementet

v. Nina Helene von Hirsch

Postboks 8148 Dep

0033 Oslo

Oslo, 6. januar 2020

Friestad vindkraftverk _ Klage på utsatt frist for idriftsettelse. Saksnummer: 19/891

Vi viser vår søknad av 3. januar om utsatt klagefrist på vedtak om utsatt frist for idriftsettelse av Friestad vindkraftverk. Vi viser også til e-post av 6. januar 2020, der Motvind Norge blir innvilget ny klagefrist 13. januar, og bedt om å begrunne vår tilknytning til saken.

Motvind Norges rettslige klageinteresse i saken.

Motvind Norge har to forhold som vi mener gir rettslig klageinteresse i saken. Både gjennom vårt medlem Einar Solheim, som er nærmeste nabo til Friestad vindkraftverk, og gjennom Motvind Norges egen rettslige klageinteresse, som begrunnes nærmere i vedlegg 1. Motvind Norge mener organisasjonen har rettslig klageinteresse i alle vindkraftsaker, herunder saker begrunnet med sakbehandlingsforsinkelse pga. inhabilitetsavklaring.

Klage på utsatt frist for idriftsettelse.

Saken gjelder søknad fra Solvind Prosjekt AS om utsatt frist for å sette i drift Friestad vindkraftverk. Søknaden gjelder nå 1 kraftigere turbin på 2,3 MW, og besto tidligere av 3 mindre turbiner. Konesjonshaver hadde opprinnelig frist 2016, har allerede fått utsatt frist til 31.12.2019, og fått innvilget utsatt frist til 31.12 2021. Det er denne siste fristen, klagen gjelder.

Retten til reell klagebehandling.

Vi har merket oss at det før klagebehandlingen på vedtak om utsatt frist er ferdig, er det sendt ut ny MTA og søknad om ny konsesjon på høring. Dette skaper et inntrykk av en illusorisk klageadgang. Hva er poenget med å klage, når saksbehandlingen likevel løper som om det ikke har blitt klaget? Dette strider mot forvaltningsrettslige prinsipper om reell to-instans behandling, og det er lignende praksis i mange andre vindkraftsaker. Klageadgangen er et ledd i borgernes rettsikkerhet for å kunne ivareta sine interesser, og når det gang på gang i saksbehandlingen i underetaten ikke tas hensyn til at fristen fortsatt løper, og at klageinstansen fortsatt har saken under behandling, gir det et inntrykk av at klageadgangen ikke er reell.

Fortsatt saksbehandling, som om ingen har påklaget vedtaket, kan medføre at det tas avgjørelser hos partene som f.eks. binder opp parten, binder opp forvaltningen, og som i sin tur virker styrende på forvaltningsskjønnet, før klagen fra andre berørte interesser er ferdig behandlet. Jo lenger vindkraftutbyggingen kommer i sin prosess, jo vanskeligere blir det også for andre berørte parter å kunne ivareta sine interesser.

Det blir også vanskeligere for forvaltningen å styre prosessen hvis det skulle vise seg nødvendig. Dette ser vi tydelig i saken fra Sandhaugen testkraftverk, hvor utbyggingsinteressene nå har gått til erstatningssak mot staten fordi konsesjonen er trukket tilbake bl.a. pga. mange saksbehandlingsfeil. I Sandhaugen-saken har berørte parter klaget flere ganger på saksbehandlingen, deres interesser er ikke hensyntatt, samtidig som at utbyggingsinteressene mener de har fått forvaltningens klarering for å fortsette, noe som i dag er lagt til grunn for et erstatningssøksmål.

Dette illustrere noe av kompleksiteten i saksforholdene, og viser hvor viktig det er å følge forvaltningslovens regler og prinsipper i alle disse sakene. I Friestad-saken er ikke klagen på søknad om utsatt frist ferdigbehandlet i OED før saksbehandlingen av ny konsesjon og MTA-plan fortsetter i underetaten, en praksis som er egnet til å binde opp forvaltningen og hindre reell klagebehandling.

Motvind Norge mener praksisen som har utviklet seg er i strid med forvaltningslovens intensjon, og bør opphøre.

Vedtaket om utsatt frist for idriftsettelse har ikke god nok begrunnelse.

Vedtaket begrunnes med at utbygger ikke kan klandres for den tiden det har tatt å behandle inhabilitetssaken til Ketil Lund, og gir utsatt frist med 2 år.

Lund tiltrådte 1. april 2019, og etter avisoppslag og underskriftkampanje, gjorde han den 2. mai 2019 det klart at han og hele NVE var inhabil i Friestad-saken. I brev fra OED til NVE av 2. juli 2019 går det fram at avklaringen er ferdig, og at det nye saksbehandlingsløpet er lagt. I to måneder var det altså uklart hvordan saksbehandlingen skulle være, noe som kunne begrunne to måneders utsatt frist etter vanlige forvaltningsrettslige prinsipper. Likevel har OED gitt Solvind 2 års utsatt frist for idriftsettelse, noe som synes som en uforholdsmessig lang fristutsettelse i forhold til avklaringsperioden på 2 mnd.

I tillegg går det fram av sakens dokumenter at Solvind i den gjeldende perioden fra mai til juli, fikk omfattende saksbehandlingshjelp fra NVE til å få MTA-planen innholdsmessig på plass og i tråd med gjeldende regelverk. Solvind leverte «ferdig» MTA-plan først den 31.12.2019!

Å bruke inhabilitetssaken som begrunnelse for at Solvind ikke ble ferdig i tide, og dermed trengte utsatt i 2 år, virker på denne måten både usaklig og utilstrekkelig.

Solvind rakk ikke første frist i 2016, og heller ikke andre frist i 2019. Er det naboenes risiko?

Det vesentlige i denne saken er at utbygger ikke rakk den opprinnelige fristen i 2016, og allerede den gang fikk utsatt frist til ut 2019. Det ble klart allerede i mars 2019, at de heller ikke ville rekke den nye fristen.

Årsaken til at utbygger ikke rekker fristene var og er at de ikke klarer å få detaljplanene innenfor gjeldende regelverk. I mars 2019, altså før Ketil Lunds tiltredelse, går det fram at utbygger har endret planene så mye at det kreves ny konsesjon. Dette følger av OEDs brev til NVE av 2. juli 2019. MTA-planen som ble søkt godkjent i mars og mai 2019 var ikke i tråd med gjeldende regelverk. Da er det klart at tiden går. Det er tid- og ressurskrevende for forvaltningen, det er tid- og ressurskrevende for alle med klageinteresse at en søker gang på gang leverer søknader som ikke er i tråd med gjeldende regelverk.

Dette har de altså brukt den første fristforlengelsen til, og vi stiller spørsmålsteget ved at det er naboene som må bære risikoen for at konsesjonshaver ikke klarer å etablere et anlegg som er i tråd med regelverket innen fristene som er gitt. Det er utbyggers ansvar. Poenget med frister er at de skal overholdes. Grunnen til fristene er at de skal skape forutsigbarhet for andre interesser som rettighetshavere, naboer og kommune. Fristene skal også ivareta både ny kunnskap og nye samfunnsmessige behov. Alt dette settes her på vent til fordel for en konsesjonær som ikke klarer å levere MTA.

Tilsvarende byggetillatelser etter plan og bygningsloven faller bort ved fristens utløp. Hvis tiltakshaver ikke overholder fristene, er det ikke hjemmel for å gi fristforlengelse. Se pbl. § 21-9. Bortfall av tillatelse, som sier: «*Er tiltaket ikke satt i gang senest 3 år etter at tillatelse er gitt, faller tillatelsen bort. (...) Fristene kan ikke forlenges.*» Denne ordningen er i tråd med den alminnelige rettsoppfatning.

Når konsesjonshaver allerede har fått en forlengelse, men heller ikke innenfor den nye fristen klarer å komme opp med en løsning i tråd med gjeldende regelverk, bør det svært gode grunner til før de får ytterligere fristforlengelse. Vi kan ikke se at slike grunner foreligger her.
--

Ny søknad om konsesjon.

Den nye konsesjonssøknaden og MTA-planen ble sendt inn 31. desember 2019 før saken om utsatt frist er avgjort. Motvind Norge har forstått det slik at fristforlengelse og ny søknad skulle ses i sammenheng. Vi forbeholder oss retten til å komme tilbake til høringen på ny konsesjonssøknad og MTA innenfor høringsfristen av 14. februar 2020.

For å belyse spørsmålet om fristutsettelsen, skal vi likevel her kort gå gjennom hovedinnvendingene:

Hovedinnvending: Nærhet til støyfølsom bebyggelse

Det nærmeste bolighuset (F) ligger 390-410 meter fra vindkraftverket, og Motvind Norge kjenner ikke til lignende saker hvor en turbin er satt opp så nær bebyggelse. Til tross for dette er ikke avstand behandlet som tema i MTA-planen. Det er kun henvist til avstanden i en teknisk tabell.

Solvind oppgir også på støykartet at bolighus F ligger like utenfor støygrensen. I støyforskriften er det fastsatt en øvre støygrense for vindkraftverk på Lden 45 dBA worst case, og avstand til støyfølsom bebyggelse skal oppgis eksplisitt for all støyfølsom bebyggelse som ligger i sonen på 40 dBA og oppover.

OEDs forvaltningspraksis tilsier at Lden 45 dBA står fast, og at det ikke er mulig å avtale seg eller regulere seg vekk fra den.

Det er riktignok ikke innført minimumsavstand mellom støyfølsom bebyggelse og vindturbiner i Norge, i motsetning til i flere andre land. Rettskildebildet for avstand og støy fra vindturbiner har likevel flere referanser:

Støyforskriften og dens retningslinje (T-1442) og veileder (M-128) hvor veilederen på s. 208 anbefaler at «Vindturbiner bør ikke planlegges plassert slik at støynivået ved støyfølsom bebyggelse overstiger grenseverdien. Dette kan tilsvare avstander opp mot 800 til 1000 meter, men hvis berørt bebyggelse ikke ligger i dominerende vindretninger kan dette ha betydning for avstanden.» Friestad ligger i et flatt jordbruksområde.

I NVEs «Temarapport om nabovirkninger» foreslås innført en maksgrense til støyfølsom bebyggelse på 4 X turbinhøyden. For Friestad vil det utgjøre 440 meter unna bolighus. Forslaget i MTA-planen ligger nærmere bolighusene enn dette.

I en undersøkelse fra Lista i 2015 ble støyplagen vurdert som betydelig høyere enn det som er forutsatt i retningslinjen T-1442. Ved et støynivå på Lden 45 dBA rapporterte 42% av de spurte å være mye eller voldsomt plaget av støyen. Transportøkonomisk institutt konkluderer med at avstanden mellom vindturbiner og nærmeste bolig bør være minimum 1 kilometer, gitt resultatene i undersøkelsen. På spørsmål om hva ved lyden som var mest plagsomt, svarte nesten alle (96 %) den pulserende/ svisjende lyden, mens litt over halvparten (54 %) oppgav at den lave motorduren var mest plagsom (det var mulig å gi flere svar).

I reguleringsplanen fra 2015 i Hå kommune som også ligger til grunn for utbyggingen, er det satt vilkår om at det legges inn en hensynssone på 200 m fra støygrensen på Lden 45 dBA og til støyfølsom bebyggelse.

I Munchen i Tyskland og i Polen er grensen fra turbin til støyfølsom bebyggelse satt til 1 km.

Konklusjonen er at uansett forskrift, retningslinjer, vilkår i reguleringsplan, undersøkelser og andre lands regelverk, ligger Friestad vindkraftverk nærmere støyfølsom bebyggelse enn anbefalt.

Mangelfull MTA: Behandler ikke avstanden mellom turbin og støyfølsom bebyggelse.

Avstanden er ikke tatt opp som tema i MTA-planen, og avstanden står kun nevnt i en teknisk tabell over støy. Kartet som skal illustrere avstanden er ikke et fullverdig kartutsnitt, antall meter mellom bolighus og turbin er ikke vist på tydelig måte selv om denne del av faktum er avgjørende for godkjenningen, og angivelsen av meter er bestemt i støyforskriften. Angivelsen av bolighus F ligger over bolighus A som ligger lenger unna, og støysonen er tegnet i en u-sving utenfor bolighus F, selv om det er flatmark.

Alt dette gjør det vanskelig og krevende for både en profesjonell og uprofesjonell høringspart å vurdere om kraftverkets faktiske grunnlag er i tråd med regelverket, og det kunne med enkle grep blitt tydeligere. Søker har hatt 6 år på seg til å vise dette klart.

Det hører også med til sakens faktum at det i MTA-planen for 3 turbiner fra mars og mai 2019 ble oppgitt et støynivå på Lden 55 dBA. I søknaden om utsatt frist i 2016 ble det oppgitt at de samme 3 turbinene hadde et støynivå på Lden 45 dBA. Hvis støynivået på Lden 55 dBA er riktig, er utsatt frist i 2016 gitt på feil faktisk grunnlag. Reguleringsplanen i Hå kommune ble også gitt under forutsetning av at støy var på Lden 45 dBA og ikke Lden 55 dBA.

Når det i den nye MTA-planen fra 31.12.2019 igjen oppgis et støynivå på Lden 45 dBA for bolighus F, uten at det forklares hvordan dette er mulig for en avstand mellom turbin og bolighus på kun 390-410 meter, er det grunn til å stille spørsmål ved beregningen.

Motvind Norge har aldri tidligere sett at turbiner i størrelsesorden 2,3 MW har så liten støyradius som oppgitt i denne saken. Lignende turbiner med samme effekt fra Lista og Høggjæren har støyradius på minst 6-700 meter. Vi er oppmerksomme at turbinen på Friestad har lavere kildestøy, men det er urimelig å forvente en så drastisk reduksjon i støyradius.

Hvis det mot formodning gis fristutsettelse, ber vi om at NVE foretar en uavhengig og kvalifisert vurdering støyforholdene.

Visuell dominans

Lokaliseringen av vindturbinen er lagt mellom et landskapsvernområde og tettbebyggelsen på Vigrestad, i et klassisk kulturlandskap ved sjøen. Det er ikke tvilsomt at dette området vil bli skjemet av en vindturbin.

De korte avstandene gjør at turbinen vil bli visuelt dominerende. I NVEs rapport om nabovirkninger heter det at «Eksempelvis vil en turbin med tårnhøyde på 80 meter og rotordiameter på 90 meter være visuelt dominerende innenfor en avstand på snaut 400 meter». Turbinen på Friestad er i høyere enn dette (110), noe som da taler sterkt mot at utsatt frist eller eventuell konsesjon blir gitt nå.

Ytre visuelle dominanssonen er definert som området hvor turbinen ikke lenger er alene om å dominere det visuelle inntrykket, men hvor de øvrige omgivelsene også spiller inn. Sonen er vurdert å gjelde ut til 8-10 ganger høyden på objektet, noe som tilsier en ytre visuell dominanssone på 1,2 - 1,3 kilometer for en vindturbin med dimensjonene nevnt over.

Vi har fått opplyst at eier av fritidseiendom 600 meter unna kraftverket, som blir berørt, aldri har fått informasjon om vindkraftverket hverken fra NVE eller utbygger. Dette gjelder gårdsnummer 105 bnr 14, til tross for visuell dominans mellom fritidseiendommen og havet.

Skyggekast: Anbefalt grense overskredet med 300 %

I NVEs veileder om skyggekast anbefales det at bygninger følsomme for skyggekast ikke bør utsettes for dette mer enn 8 timer pr år.

I MTA-planens vedlegg 6 om skyggekast går det fram at kravet overskrides med 3 ganger tillatt verdi for 1 bolig (F) og 2 ganger tillatt verdi for 2 boliger (A og B).

Calculation Results				
Shadow receptor				
	Shadow, worst case		Shadow, expected values	
No.	Shadow hours per year [h/year]	Shadow days per year [days/year]	Max shadow hours per day [h/day]	Shadow hours per year [h/year]
A	50:54	100	0:39	16:32
B	48:52	91	0:39	15:09
C	2:39	25	0:09	0:51
D	0:00	0	0:00	0:00
E	25:42	58	0:35	5:54
F	74:25	107	0:49	23:56

Total amount of flickering on the shadow receptors caused by each WTG				
No.	Name		Worst case [h/year]	Expected [h/year]
1	ENERCON E-82 E4-Friestad 2350 82.0 !0! hub: 68.9 m (TOT: 109.9 m) (34)		170:30	52:01

total times in Receptor wise and WTG wise tables can differ, as a WTG can lead to flicker at 2 or more receptors simultaneously and/or receptors may receive flicker from 2 or more WTGs simultaneously

Grensene for skyggekast er overskredet med 300 % i den nye MTA-planen. Også her har de hatt 6 år på seg. Dette er nok et argument for at Solvind ikke bør få utsatt frist.

Samfunnsnyttevurdering

I en ny konsesjonssøknad skal samfunnsnyttene av prosjektene vurderes opp mot ulempene.

Samfunnsnyttene i form av produsert kraft er også marginal. Det er også kraftoverskudd i Rogaland, så samfunnsnyttene i en norsk sammenheng er ikke til stede. Det viktigste er likevel at ulempene for andres interesser nå må komme med i vurderingen.

Solvind har i denne saken fått mange forsøk uten å komme i mål, og MTA-en som er sendt på høring gir ikke et annet bilde. Det vil være tidkrevende og ressurskrevende for både forvaltning, naboer og kommune å fortsette denne saksbehandlingen.

Det lar seg også hevde at det er i strid med god forvaltningsskikk å sette folks liv og virke på vent i år etter år. Samtidig med at utbygger endrer planene, leverer mangelfull MTA, og får fristforlengelse, venter berørte parter til vindkraftverket på en avklaring. Dette har de gjort siden konsesjon ble gitt i 2012. For berørte parter, naboer og kommune, vil enhver utsettelse av slike frister medføre at livet og avgjørelser settes på vent. De kan med andre ord ikke ivareta sine interesser så lenge fristene løper.

Det er hevdet at eiendomsverdiene i nærheten av vindkraftverk reduseres, og at de som rammes ikke kan flytte fordi de får problemer med å realisere verdien på boligen. Andre kan ha bo- og driveplikt og kan ikke flytte fra plagsom støy. Når forvaltningen godkjenner MTA-planene, flyttes i realiteten verdiene fra naboer og andre berørte interesser over til utbygger. Utbygger på sin side har fått en gratis konsesjon.

Spørsmålet nå er hvor lenge naboer og andre interesser skal måtte vente på avklaring av et eventuelt verditap og eventuelle plager av støy og skyggekast. Så lenge fristene løper er dette vesentlige aspektet i folks liv uavklart.

Når planene endres, her for å oppnå mer lønnsomhet for utbygger, uten at planen ser ut til å være nevneverdig mer i tråd med gjeldende regelverk, blir naboer og andre berørte «nødt» til å klage. De bor jo der, og de kan ikke flytte. Det er svært ressurskrevende. Disse naboene er fanget i utbyggers behov, at utbygger venter på finansiering, at utbygger endrer planene så mye at det som i Friestads tilfellet krever ny konsesjon, og for å kunne realisere kraftverket, får de utsatt frist. Fristene mister sitt egentlige formål. Den ene partens private interesse overkjører andre interesser i urimelig grad.

Manglende oppfølging av naboer som taper verdier, og som blir utsatt for støy og skyggekast, manglende hensyn til andre næringer og andre interesser, og som bare svært sjelden blir hørt av underliggende etat, bidrar til å svekke tillitten til forvaltningen. Det er heller ikke samfunnsnyttig.

Motvind Norge vil på denne bakgrunn anmode om at søknaden om utsatt frist ikke imøtekommes og at ny konsesjon ikke innvilges.

Med hilsen

For Motvind Norge

Anne Merethe Baardvik

Vedlegg 1: Motvind Norges rettslige interesse

Vedlegg 2: Vedtekter av 16. november 2019 for Motvind Norge